በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በማዕከላዊ ጎንደር ሀገረ ስብከት ለደብረ ታይል ወደብረ ጥበብ በአታ ለማርያም ቤተክርስቲያን ሰንበት ትምህርት ቤት የተሰጠ

የመጽሐፍ ቅዱስ አረዳድ

አዘጋጅ፡- በትረ ማርያም አበባው

(የመጻሕፍተ ብሉያት፣ የመጻሕፍተ ሊቃውንትና የመጻሕፍተ መነኮሳት ትርጓሜ መምህር)

ነሐሴ ፲፣ ፳ ፲ ፯ ዓ.ም

የመጽሐፍ ቅዱስ አረዳድ

መጽሐፍ ቅዱስን መረዳት ማለት ትግዚአብሔር በትንቢታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎ ሊያስተላልፍ የፈለገውንና ፈቃዱን መንዘብ ነው። ዘዚህ ለመቀጠልም የተረዳነውን ለሕይወት መጠለፍ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ዋና ዓላማ ለሰው ሰይፍ መዳን የሚገኝለትን ጥበብ ማሳወቅ ነው (፪ኛ ጢሞ. ፫÷፲፭)።

የመዳሕፍት ዓይነቶች

መዳሕፍት ነይዘታቸው አንዳር ለሦስት ይከፈላሉ። እነዘህም፦

፩. ቅዱሳት መዳሕፍት
፪. ምኑናት መዳሕፍት
፫. ርኩሳት መዳሕፍት

ናቸው። ቅዱሳት መዳሕፍት የሚገሉት መጽሐፍ ቅዱስና አቀፊድ መዳሕፍት ናቸው። ምኑናት መዳሕፍት የሚገሉት ለለዘለዓለማዊ ሕይወት የማይናገሩ፣ ነዋት ለኋላ ነላለው ሕይወት ጥቅም የማይሰጡ መዳሕፍት ናቸው። ርኩሳት መዳሕፍት የሚገሉት ሰውን መይ ኃጢአት የሚመሩ፣ ነትግዚአብሔር ሕግ ለተቃራኒ የሚናገሩ ክሕደትን፣ ኃርጥርን፣ ጥንቆላን፣ ዝሙትን እና የመሳሰሉ ነገሮችን የሚያሳስቡ መዳሕፍት ናቸው።

መጽሐፍ ቅዱስ

መጽሐፍ ቅዱስ ማለት ንጽሕ፣ ጽንፅ፣ መዩ፣ ክቡር መጽሐፍ ማለት ነው። የእግዚአብሔርን ቃል ሰለሚናገር እስትንፋሱ እግዚአብሔር እየተባለም ይጠራል።

መጽሐፍ ቅዱስ ለምን ቅዱስ ተባለ?

፩. አሰገኘው እግዚአብሔር ቅዱስ ስለሆነ (ኢሳ.፵፬÷፲፭)

፪. ሰውን መዳ ቅድነና የሚያዳርስ ስለሆነ

፫. ለእግዚአብሔር የታዘዙ ቅዱሳን ሰዎች ስለጻፉት (፪ኛጴጥ.፩÷፳)

መጽሐፍ ቅዱስ ካሌሎች መጻሕፍት ለምን ይለያል?

፩. የሰው ዘጅ ስመፈጠሩ ለፌት ስነለው ሁኔታ ለእርማ ጠንካት የሚናገር ለመሆኑ

፪. ለዕድሜ ገለጻንቱ

፫. የሰዎች የፈጠራ ድርሰት ገለመሆኑ

፬. መዳፊት ስለሚሆነው ለእርማጠንካት ለመናገሩ

፭. የሚያነቡትንና የሚሰሙትን ስለሚገርክ

መጽሐፍ ቅዱስ የት? መቼ፣ ለማን ተጻፈ?

መጽሐፍ ቅዱስ ለተለያየ ጊዜና ቦታ፣ ለተለያየ ያሠራ መስክ ለተጠሩ ሰዎች ተጽፏል። ለተለያዩ ቋንቋዎች ተጽፏል። መጽሐፍ ቅዱስ ሐዲስ ኪዳንና ብሉይ ኪዳን ሰሚባሉ ሁለት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል።

መጽሐፍ ቅዱስን ለማጥናት የሚያስፈለጉ ነገሮች

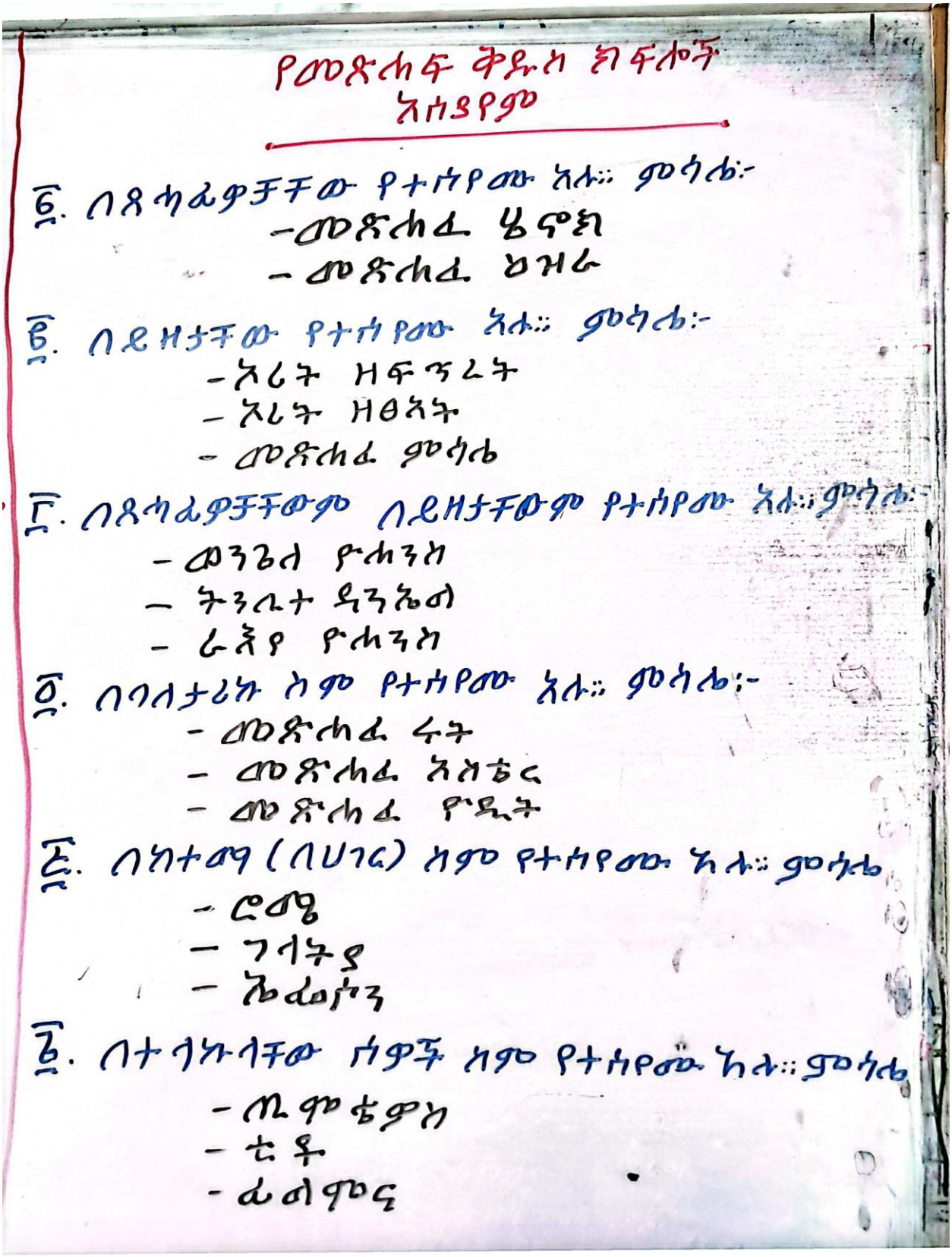
፩. ፈሪሀ እግዚአብሔርን ገንዘብ ማድረግ
፪. ካለመረዳት ጋር መንለብ
፫. ግለጽ ያልሆኑለትን መምህራን ለመለየቅ መረዳት
፬. ቃሉን ለሃይማኖታቂ አእምሮ መረዳት
፭. የአእምሮ ውሱንነታችን መረዳት

መጽሐፍ ቅዱስን ለአግባቡ ለመረዳት ምን ያስፈልጋል?

፩. የመጽሐፍ ቅዱስን አጠቃላይ ምንነት ማወቅ
፪. ዳራውን መረዳት (Understand the Context)
፫. ለመጽሐፍ ቅዱስ ምንም ዓይነት ተቃርኖ እንደሌለ ማመን
፬. መጽሐፍ ቅዱስ ለሰውኑ እንደተጻፈ ማስተዋል

እግዚአብሔር ለመጽሐፍ ቅዱስ ጸሓፊዎች የተገለጠላቸው መንገዶች

፩. ቃለ ለቃለ ለመነጋገር (ዘኁ. ፲፪÷፬-፰)
፪. ለሕለም ለመግለጽ (ዘፍ. ፴፯÷፭)
፫. ለራእይ ለማሳየት (ዘኁ. ፲፪÷፮
፬. ዓይትንና የሰሙትን ወደ ብለው እንዲጽፉ ለማድረግ (፩ኛ ቆሮ. ፲፭÷፩-፫)::

የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አዘጋጃጀም

፩. ለጸሓፊዎቻቸው የተሰየሙ አሉ። ምሳሌ፦
- መጽሐፈ ሄኖክ
- መጽሐፈ ዕዝራ

፪. ለይዘታቸው የተሰየሙ አሉ። ምሳሌ፦
- አሪት ዘፍጥረት
- አሪት ዘፀአት
- መጽሐፈ ምሳሌ

፫. ለጸሓፊዎቻቸውም ለይዘታቸውም የተሰየሙ አሉ። ምሳሌ፦
- መንፈሰ ዮሐንስ
- ትንቢተ ዳንኤል
- ራእየ ዮሐንስ

፬. ለገለታሪኩ ስም የተሰየሙ አሉ። ምሳሌ፦
- መጽሐፈ ሩት
- መጽሐፈ አስቴር
- መጽሐፈ ዮዲት

፭. ለአተማ (ለሀገር) ስም የተሰየሙ አሉ። ምሳሌ
- ሮሜ
- ገላትያ
- ኤፌሶን

፮. ለተገኙበቸው ሰዎች ስም የተሰየሙ አሉ። ምሳሌ
- ጢሞቴዎስ
- ቲቶ
- ፊልሞና

የመጽሐፍ ቅዱስ አከፋፈል

መጽሐፍ ቅዱስ ብሉይ ኪዳንና ሐዲስ ኪዳን ተብሎ ለሁለት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል። ኪዳን የሚለው ቃል "ተካየደ= ተማማለ" ከሚለው የግእዝ ቃል የተገኘ ምዕላድ ሲሆን ትርጉሙ መሐላ፣ ውል፣ ስምምነት ማለት ነው። ይኸውም ሁለት ወይም ከዚያ ለላይ ለሆኑ አካላት መካከል የሚደረግ ስምምነት ነው። ብሉይ ኪዳን ማለት የኀዘን፣ ያረጀ፣ የቆየ፣ የድሮ ውል ወይም ስምምነት ማለት ነው። ይኸውም ወሮበላ እግዚአብሔር ከአዳም ጀምሮ እስከ ዘመነ ካህናት ለነበሩ አበው የገባላቸውን ውልና መሐላ ያመለክታል። ከእነዚህ መካከል ጥቂቶቹ የሚከተሉት ናቸው።

1. ኪዳነ አዳም
2. ኪዳነ ኖኅ (ዘፍ.9÷1-8)
3. ኪዳነ አብርሃም (ዘፍ.17÷1-2)
4. ኪዳነ ሙሴ (ዘፀ.33÷5-6)
5. ኪዳነ ዳዊት (2ኛ ሳሙ.23÷5)

ሐዲስ ኪዳን የሚገለጠው ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም መጥቶ ያስተማረው ትምህርት ነው (ኤር.31÷31)። ብሉይ ኪዳን የሐዲስ ኪዳን ትንቢት፣ ንገጭ፣ ምሳሌ ነው። ሐዲስ ኪዳን የብሉይ ኪዳን ፍጻሜ፣ ትርጓሜ፣ አካል ነው። ይዘታቸውን መሠረት ለማድረግ መጽሐፍ ቅዱስን የሕግ፣ የመዝሙርና የኀበጠ፣ የታሪክ፣ የትንቢት፣ የወንጌል፣ የመልእክት፣ የሠርዓት፣ የራእይ ብለው የሚከፍሉ ሊቃውንት አሉ።

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት

ባሉት የታሪክ አቆጣጠር ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ቀኖና መጻሕፍት መሠረት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት 46 ናቸው።

1. ኦሪት ዘፍጥረት
2. ኦሪት ዘፀአት
3. ኦሪት ዘሌዋውያን
4. ኦሪት ዘኁልቁ
5. ኦሪት ዘዳግም
6. መጽሐፈ ኢያሱ
7. መጽሐፈ መሳፍንት
8. መጽሐፈ ሩት
9. መጽሐፈ ሳሙኤል ኀንደኛ
10. መጽሐፈ ሳሙኤል ሁለተኛ
11. 1ኛ ዜና መዋዕል
12. 2ኛ ዜና መዋዕል
13. 1ኛ መጽሐፈ መቃብያን
14. 2ኛ መቃብያን (2ኛ ቆንጮ)
15. መጽሐፈ ዕዝራና ነህምያ
16. መጽሐፈ ዕዝራ ካልኣና ሱቱኤል
17. መጽሐፈ ዮዲት
18. መጽሐፈ ጦቢት
19. መጽሐፈ አስቴር
20. መጽሐፈ ኢዮብ
21. መዝሙረ ዳዊት
22. መጽሐፈ ሲራክ
23. መጽሐፈ ምሳሌ መለዶ አርያም
24. መጽሐፈ ምሳሌ
25. መጽሐፈ ተግሣጽ
26. መጽሐፈ መክብብ
27. መሓልየ መሓልይ
28. መጽሐፈ ጥበብ
29. ትንቢተ ኢሳይያስ
30. ትንቢተ ኤርምያስ
31. ትንቢተ ሕዝቅኤል
32. ትንቢተ ዳንኤል
33. ትንቢተ ሆሴዕ
34. ትንቢተ አሞጽ
35. ትንቢተ ዮሐንስ
36. ትንቢተ ዮናስ
37. ትንቢተ አብድዩ
38. ትንቢተ ሚክያስ
39. ትንቢተ ናሆም
40. ትንቢተ ዕንባቆም
41. ትንቢተ ኢዩኤል
42. ትንቢተ ሐጌ
43. ትንቢተ ዘካርያስ
44. ትንቢተ ሚልክያስ
45. ትንቢተ ሶፎንያስ
46. ትንቢተ ዘመልክያስ
47. አንደኛ መጽሐፈ ነገሥት
48. ሁለተኛ መጽሐፈ ነገሥት

መጽሐፈ ሉቃስ ከአሪት የተከፈለ ስለሆነ ከአሪት ከፍኅረት ጋር አንድ ተብሎ ይቆጠራል። ተረፈ ኤርምያስ፣ ሰቆቃው ኤርምያስ፣ መጽሐፈ ገሮክና ተረፈ ገሮክ ከትንቢተ ኤርምያስ ጋር አንድ ተብለው ይቆጠራሉ። መጽሐፈ ሄኖክ መጽሐፉ ደግሩ ትክክለኛ ቢሆንም ሐዋርያት ፈጣሪውን የአሩን ትምህርት ይመስላል ብለው ደገኛው የመንፈስ ትምህርት አንዳይቋት ለማለት አቀናኖና አመኅተመታ ደግሉቱን ለማሳመቅ ግን ለአመደቤ ሄኖክ (ሄኖክ አንዳለ) አያሉ ጽፈዋል።

የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት

ለኢ|አ|ተ|ሌ|ክ ቀኖና መጻሕፍት መሠረት የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ብዛት 35 ሲሆኑ የሚከተሉት ናቸው።

፩. የማቴዎስ ወንጌል
፪. የማርቆስ ወንጌል
፫. የሉቃስ ወንጌል
፬. የዮሐንስ ወንጌል
፭. የሐዋርያት ሥራ
፮. የሮሜ መልእክት
፯. አንደኛ ቆሮንቶስ
፰. ሁለተኛ ቆሮንቶስ
፱. የገላትያ መልእክት
፲. የኤፌሶን መልእክት
፲፩. የፊልጵስዩስ መልእክት
፲፪. የቆላስይስ መልእክት
፲፫. አንደኛ ተሰሎንቄ
፲፬. ሁለተኛ ተሰሎንቄ
፲፭. አንደኛ ጢሞቴዎስ
፲፮. ሁለተኛ ጢሞቴዎስ
፲፯. ወደ ፊልሞና
፲፰. ወደ ቲቶ
፲፱. ወደ ዕብራውያን
፳. አንደኛ ጴጥሮስ
፳፩. ሁለተኛ ጴጥሮስ
፳፪. አንደኛ ዮሐንስ
፳፫. ሁለተኛ ዮሐንስ
፳፬. ሦስተኛ ዮሐንስ
፳፭. የያዕቆብ መልእክት
፳፮. የይሁዳ መልእክት
፳፯. ራእየ ዮሐንስ
፳፰. አብጥሊስ (ሊስጠአ)
፳፱. ትእዛዝ (ሊስጠብ)
፴. ግጽው (ሊስመጅ)
፴፩. ሠርዓተ ጽዮን (ዓይን)
፴፪. ቅሌምንጦስ
፴፫. አንደኛ ኪዳን
፴፬. ሁለተኛ ኪዳን
፴፭. ዲዱስቅልያ

የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሓፊዎች

አምላካችን የሰረት መጻሕፍት የጻፉቸው ሊቂ ነቢያት ሙሴ ነው። መጽሐፈ ኢያሱን ኢያሱ ጽፎታል። መጽሐፈ መሳፍንትን፣ መጽሐፈ ሩትንና አስተንዲ ሳሙኤል ብዙውን መሳፍን ወነቢይ የሆነው ሳሙኤል ጽፏቸዋል። አስተንዲ ሳሙኤል የተወሰነውንና ሁለተኛ ሳሙኤልን ናታንና ጋድ ጽፈውታል። መጽሐፈ ነገሥትንና መጽሐፈ ዜና መዋዕልን ለያዘመት የተነሡ ነቢያት ጽፈዋቸዋል። ትንቢተ ነቢያት ለዘርፍ የተጠቀሱት እያንዳንዳቸው ነቢያት ጽፈውታል። መዝሙረ ዳዊትን ንጉሠ እስራኤል ዳዊት ጽፎታል። መጽሐፈ ምሳሌን፣ ጥበብን፣ መክብብን፣ መሓለየ መሓለይንና መጽሐፈ ተግሣጽን ንጉሠ እስራኤል ሰሎሞን ጽፏቸዋል። መጽሐፈ ዕዝራን ሃዝራ፣ መጽሐፈ ሄኖክን ሄኖክ ጽፈውታል። መጽሐፈ ሲራክን ሲራክ ጽፎታል።

ያሐዋርያት ሥራን መንፈሳዊው ሉቃስ ጽፎታል። ሳምንቱን የሠርዓት መጻሕፍት አሊቁ ለሐዋርያት ቆጥሮ ተቀብሎ ቀሌምንጦስ ጽፏቸዋል። መንፈስን ያሐንስ፣ ማቴዎስ፣ ሉቃስ፣ ማርቆስ ተካፍለው ጽፈውታል። 14ቱን መለኮታዊ ቅዱስ ጳውሎስ ጽፏቸዋል። ሬሞጥን መለኮትነትና ራእይ ለዘርፍ የተጠቀሱት ቅዱሳን ጽፈዋቸዋል።

መጽሐፍ ቅዱስን የማንበብ ጥቅም

1. እግዚአብሔርን ለማወቅ
2. ክፋትና ለጉን ለመለየት
3. እውነትን ለማወቅ
4. ለምን እንዲምንኖር ለማወቅ
5. ፍኖተ ድኅነትን ለማወቅ
6. ለመገሥፍ፣ ለመቀደስ

ለመጽሐፍ ቅዱስ ምን ይገኙበታል?

- ነገረ መለኮት (Theology)
- ነገረ ክርስቶስ (Chrystology)
- ነገረ ማርያም (Mariology)
- ነገረ ቅዱሳን (Saintology)
- ታሪክ (History)
- ቅኔ (Poetry)
- ምሳሌ (Proverb)
- ጥበብ (Wisdom)
- ሕግ (Law)
- ግብረገብነት (Moral)
- ሥነ ምግባር (Ethics)

መጽሐፍ ቅዱስን ለመረዳት ምን ያስፈልጋል?

መጽሐፍ ቅዱስን አንብበን ለመረዳት የሚያስተውሉን ነገሮች ማስተዋል አስፈላጊ ነው።

- የተጻፈበትን ባህል
- የጸሓፊውን ምንነትና ማንነት
- የመጽሐፍ ቅዱስን የአጻጻፍ ስልቶች
- ትርጓሜውንና ሰዋሰዉን
- ባህላዊ ቃላቶችን
- የሀገሩን ታሪክ
- የማኅበረሰቡን አኗኗር
- ነገረ መለኮታዊ ይዘቱን

ስለዚህ ባተመሰማሪ ለአንድ ጉዳይ ብቻ የተነገሩ ትምህርቶችን ለምለወጥ መውሰድ፣ አተጻፈው አለማለፍና የአቅማችንን ውሱንነት መረዳት አስፈላጊ ነው።

የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም

መጽሐፍ ቅዱስን ማንኛውም ሰው ለዘፈቀደ የሚተረጉመው አይደለም። የራሱ የሆነ ትርጉምና አተረጓጎም አለው። ጌታ ለሐዋርያት እየተረጎመ ያስተምራቸው ነበር (ማቴ. 13÷36-43 ፤ ሉቃ. 24÷27)። ማንበብ ብቻውን ለመረዳት ለቁ አይደለም። ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ የሚያስረዳን ይህንን ነው (የሐዋ. ሥራ. 8÷26-39)

ለመጽሐፍ ቅዱስ የሚስተጓጉሉ የአጻጻፍ ስልቶች

- ሰም አለመጥቀስ (ዮሐ. 13÷23)
- አርቆ መናገር (ማቴ. 16÷13)
- ዳጎመ ቃል (ሉቃ. 10÷41)
- አጉልቶ ማቅረብ (ማቴ. 19÷24)
- ለምሳሌ ማስተማር (ማቴ. 13÷44)
- ታሪክ መተረክ
- የጎደለ ሙሉ የተረፈ ትቶ መቁጠር

የትርጓሜ ዓይነቶች

ለመጽሐፍ ቅዱስ አጠናን አለት አራት ዓይነት የትርጓሜ ዓይነቶች አሉ። እነዚህም፦

1. ነጠላ ትርጓሜ
2. ዐውዳዊ ትርጓሜ
3. ምሥጢራዊ ትርጓሜ
4. የአንድምታ ትርጓሜ

ናቸው። የእነዚህ ሁሉ ፍጻሜያቸው የሕይወት ትርጓሜ ነው።

1. ነጠላ ትርጓሜ

ነጠላ ትርጓሜ የሚገለው ዘይሴውን ወይም ንባቡን ለቀኛታ መለዩ ያለምንም ሐተታ አቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ መተርጎም ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ለዓለማችን ለብዙ ቋንቋዎች የተተረጎመ መጽሐፍ ነው። ብሉይ ኪዳን መጀመሪያ ለዕብራይስጥ ቋንቋ ተጽፏል። ቀጥሎ ለሰባው ሊቃውንት (Septuagent) ለጣዕሊማስ ንጉሥ (285-246 ዓ.ዓ) ወደ ግሪክ ቋንቋ ተተርጉሟል። ብሉይ ኪዳን ለቀዳማዊ ምኒሊክ ወደ ግእዝ እንዲተረጎም አፃ ጊዮርጊስ ዘጋሳሜ ገለጸዋል። መጽሐፍ ቅዱስን ካነሳን ቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ ለመተርጎም ለሁለቱም ቋንቋዎች ጥሩ ዕውቀት ያለው መሆን ይጠይቃል። የአያንዳንዱን ቋንቋ ቃላት፣ ሰዋስውና የአነጋገር ዘይቤ ማወቅ ይለፈለጋል።

ለተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ቅጂዎች ብዛ እንዳንድ ለየኑንዎች መኖራቸው ከአተረጓጎም ሓሕተት የተነሣ ነው። ቃላት የወከሉት ትክክለኛ ሐሳብ ወይም ምን እንዲሆን ለማወቅ ለቋንቋው መብለጽ ያለፈለጋል።

2. ዐውዳዊ ትርጓሜ

ዐውዳዊ ትርጓሜ የሚገለው የጽሑፉን መሉ ሐሳብ ለመረዳት መተርጎም ነው።

የመጽሐፍ ቅዱሱን ሙሉ ዐውዱን ለመረዳት የሚካተትን ንዑስ ዐውዶች መረዳት ያስፈልጋል።

፩. ሥነ ጽሑፋዊ ዐውድ (Literary Context)
፪. ታሪካዊ ዐውድ (Historical Context)
፫. ባህላዊ ዐውድ (Cultural Context)
፬. መልክአ ምድራዊ ዐውድ (Geographical Context)
፭. ሥነ መለኮታዊ ዐውድ (Theological context)

ሥነ ጽሑፋዊ ዐውድ የሚገለው ጽሑፉን ወደ ታች ምን፣ ወደ ላይም፣ ወደጎንም በመመርመር የሚገኝ ነው። ታሪካዊ ዐውድ የሚገለው በጽሑፉ ያለው ድርጊት የተከናወነበትን ወቅት መቼ እንደነበረና እንዴት እንደተገለጸ ታሪካዊ እይታውን ለማገናዘብ ማጥናት ነው። ባህላዊ ዐውድ ማለት ለዚያን ጊዜ የነበሩ ሰዎች የአለባበስ፣ የአነጋገር፣ የአመጋገብና የመሳሰሉ ባህሎችን መረዳት ነው።

የቃሉን ዐውድ ለዐረፍተ ነገር፣ የዐረፍተ ነገርን ዐውድ ለአንቀጽ፣ የአንቀጽን ዐውድ ለምዕራፍ፣ የምዕራፍን ዐውድ ለመጽሐፍ፣ የመጽሐፍን ዐውድ ለአረፍደክሳዊ አረዳድ መረዳት ይቻላል።

፫. ምሥጢራዊ ትርጓሜ

ምሥጢራዊ ትርጓሜ የሚገለው ንግሱንና አገላሉን ሳይከተል ለቃናነት ምሥጢሩን ለጠቆ የሚተረጎም ነው። ለምሳሌ እግዚአብሔር አሰማየ ሰማያት ወረዱ አንተ ሰው ሆነ ብለን መተርጎም ነው። ለምሳሌ ወለዱ እግዚአብሔርን ጎደሉ፣ ሞኑ፣ ወረዱ፣ ለብሰ አንተ ሰው ሆነ ተቀሐዱ ብለን መተርጎም ነው።

፬. የአንድምታ ትርጓሜ

ይህ ሁለቱም የትርጓሜ ዓይነቶች አጠቃላሉ የያዘና ለተጨማሪም አንድን ጉዳይ ለመጠይቃዊ ቃላት እየጠየቀ ለዚያም ምላሽ እየሰጠ ሰፊ ማብራሪያን እያቀረበ የሚተረጎም የትርጓሜ ዓይነት ነው። ለሁሉ ራችን የታች ሴትና የታይ ሴት የሚባሉ የአንድምታ ትርጓሜ ዓይነቶች አሉ።

ለዓለማቀፍ የትርጓሜ ሳብት ታሪክ ደግሞ የአንጾኪያና የእስክንድርያ ተብሎ ይከፈላል። ለሀገራችን የላይ ቤት ትርጓሜ የሚባለው ለጎንደር ዘመነ መንግሥት አተለያይ የሀገራችን የኢትዮጵያ ክፍሎች የመጡ ሊቃውንት ለአፄ ኢያሱ አድያም ሰገድ አማካኝነት ተሰብሰበው ለአንድ ላይ የተረጎሙት ትርጓሜ ነው። የታች ቤት ትርጓሜ የሚባለው ደግሞ ለመምህር ኤስድሮስ ቀጭሎም ለአለቃ ወልዱ አብ አማካኝነት የተሰጣለው ትርጓሜ ነው።

ለላይ ቤትና ለታች ቤት ትርጓሜያት መሳነስ ያለው ልዩነት የደግማ መለያየት ሳይሆን ለተታ የማብዛትና የማሳጠር ታሪክና ምሳሌን በብዛት ለማቅረብና ለማሳነስ ወይም አሳጭሮ ለማቅረብ እንደሁም ለቋንቋ አጠቃቀም ነው።

የአንድምታ ትርጓሜ ምንጮች

- መጽሐፍ ቅዱስ
- ምሳሌያዊ አነጋገሮች
- አቀባዱ መንሕፍት
- ባህል ልማዱና የታሪክ መጻሕፍት

የትርጓሜ ሳብት

- ጽሑፉን ሙሉውን መመርመር (ይዘቱን)
- እያንዳንዱን ጉዳይ ለለተታ ማብራራት (ለሳይነት፣ ለመጠን፣ ለመልክ፣ ለርዝመት፣ ለክብደት፣ ለዝርዝር ... ወዘተ)
- ለጉዳዩ ማሳረጃ ታሪክ ማቅረብ
- ተቃራኒ የሚመሰሉ ጉዳዮችን ለዕርቅ አንድ መሆናቸውን ማሳየት
- ለጉዳዩ ማሳረጃነት ምሳሌ መመሳሰል
- ለጉዳዩ የተለያዩ አባቶች የተናገሩትን ማቅረብ
- ሳለ ጉዳዩ ቀድም የተነገረ ትንቢት ወይም ምሳሌ ካነበረ መግለጽ
- ለቀረበው ሐሳብ ምስክር ማቅረብ
- ልማዳዊ መጻሕፍትን መረዳት

የትርጓሜ ጉድለት

- የመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ ከዘመን ዘመን፣ ከቦታ ቦታ፣ ከቋንቋ ቋንቋ እንዳይለወጥ መሠረታዊ ሐሳቡን ለመረዳት
- ለዘመን፣ ለቦታ፣ ለባህል፣ ለቋንቋ የተለያዩ ሃሳቦች ሳለ አንድ ጉዳይ ተመሳሳይ አረዳድ እንዳናሳይ
- የመጽሐፍ ቅዱስን ሐሳብ ለትክክለ ተረጽዖ ለሕይወት ለመተርጎም

አዋልድ መጻሕፍት

አዋልድ መጻሕፍት ማለት ወይም መጻሕፍት ማለት ነው። እነዚህም ለመጽሐፍ ቅዱስ መሠረትነት አመጽሐፍ ቅዱስ የተወለዱ ማለት ናቸው። ለይ ዘታቸው አፀደቁ መጻሕፍት አምሳላውያኑ ጋር የሚመሳሰሉ ናቸው።

አዋልድ መጻሕፍት አሠራው (ፀደቁ) መጻሕፍትን የሚተረጉሙ፣ የሚተነትኑ፣ ምሥጢሩን አራቅቀው ትርጓሜውን አቃንተው የሚያቀርቡ፣ ለቃለ የተነገረውን ለተግባር የሚያነሳሱ መጻሕፍት ናቸው።

አዋልድ መጻሕፍት የቤተክርስቲያን ቀኖና/ ሠርዓት ሆነው ይሠራገቸዋል። አዋልድ መጻሕፍትም የሕግ፣ የታሪክ፣ የጥበብና የምስጋና፣ የትንቢት ተብለው ሊከፈሉ ይችላሉ።

፩. የሕግ/የሠርዓት፦ ፍትሐ ነገሥት

፪. የታሪክ፦ ገድላት፣ ድርሳናት፣ ተአምረ ማርያም

፫. የጥበብና የምስጋና፦ውዳሴ ማርያም፣ መልክ መ ልክት፣ መጽሐፈ ሰዓታት፣ ድጓ...

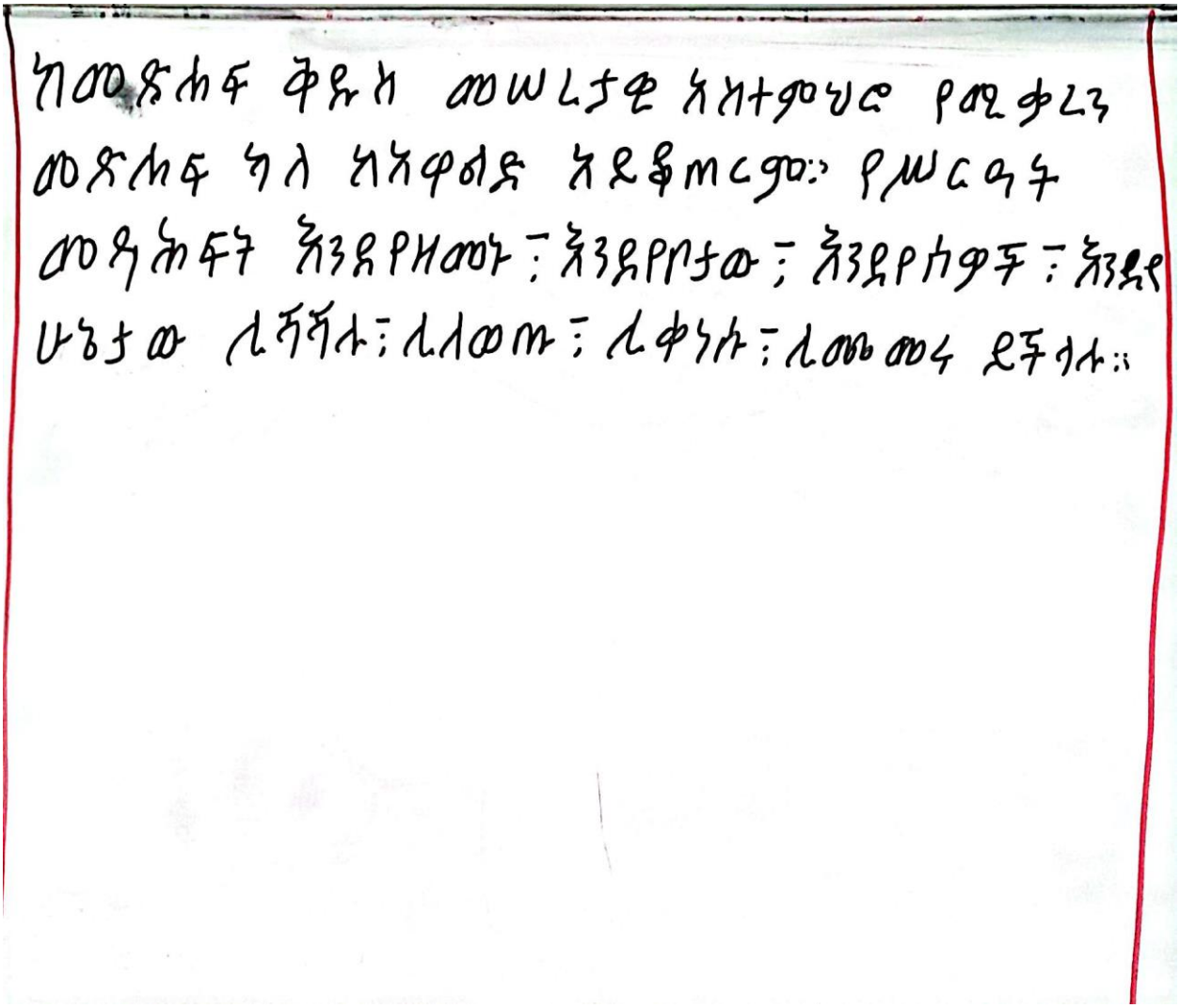
፬. የትንቢት፦ ፍትሬ ኢየሱስ

፭. የቋጥር፦ አቡሻህር፣ ገሕረ ሐሳብ

የአዋልድ መጻሕፍት ዓላማቸው ሃይማኖትንና ምግባርን ማስተማር ነው።

የአዋልድ መጻሕፍት ይዘት

- የእግዚአብሔርን ሥራ መግለጥ
- ለሰው ጎሪና የሚከብደ በእምነት ብቻ የምንረዳቸውን ድርጊቶች መግለጥ
- የእምነትን ታሪክነት ማሳየት
- በእግዚአብሔር ያመኑ ሰዎች ያደረጉትን ተጋድሎ መግለጥ
- ትምህርተ ሃይማኖትን ማስተማር

ከመጽሐፍ ቅዱስ መሠረታዊ አስተምህሮ የሚቃረን
መጽሐፍ ካለ አስቀድሞ አደፍጦርግ። የሠርዓት
መጻሕፍት እንደየዘመኑ፣ እንደየቦታው፣ እንደየሕዝቡ፣ እንደየ
ሁኔታው ሊሻሻሉ፣ ለለወጡ፣ ሊቀነሱ፣ ለመመሩ ይችላሉ።